

Бојан Рајевић
БРОДОГРАДЊА У БОЦИ

Објављивање ове књиге финансијски је помогло
Министарство културе Црне Горе.

Бојан Рајевић

**БРОДОГРАДЊА
У БОЦИ**

Афоризми

ЧЕМУ СЕ ТО СМИЈЕШ, БРОДОГРАДИТЕЉУ?

Није то смијех. Заправо, није то само смијех. То је помало смијешак, помало смијуљак, а највише подсмијавање – свијету и себи у њему. Свијету накривљеном, деформисаном, исклизнутом, што расте и израста у гротеску којом се живи, све упорније. Није то само смијех. То је и преиспитивање свијета, односно онога што је човјек хатом и нехатом успио да направи. А направио је цивилизацију, друштво, религију, политику, социјалну правду и неправду, образовање, репресију, нешто што је култура и оно што личи на културу. Направио је мала и велика чуда којима доследно служи, несвјестан да се чудо, као свако чудо, једнога јутра, прометнуло у чудовиште. Да је афористичар митски јунак, афоризам би био копље на коме издишу чудовишта, а са њима и страх. Овако, афоризам је помало смијешак, помало смијуљак, а највише подсмијавање, свијету и себи у њему.

Историја афоризма почиње онда када се вјеровало да ријеч сама по себи може бити љековита. Зато је његова етимологија скопчана са ријечју којом се именовао *медицински рецепт у прози*. У простору усменог стваралаштва, њему, донекле, одговара пословица, а у говору досјетка. Досјетку, пословицу, епиграм и афоризам обједињује логичка и семан-

тичка сажетост. Оно што афоризам издваја као поетички самосталну категорију, јер се може говорити и о поетици афоризма, јесте његова стилска упечатљивост. Управо специфичност стила доводи до формалне разноврсности и значењске сложености ове по свему аутономне прозне врсте. Специфично стилско обиљежје од афоризма чини посебан тип фигуративног мишљења, које не жели да подучи ни да изрази стечено искуство – које је, руку на срце, увијек сумњиво – већ се најчешће у магми и магли парадокса, грози метафоре и опредјељује за изрицање спознаје која је очигледна, а која ипак дјелује као новина. Баш то изрицање познатог (или спознатог) на нов начин, афоризам описује као мјесто у коме се чува оно што јесте сама срж умјетности ријечи.

Нема афоризма без комике, а комике нема без смијеха, као што нема ни бродоградње у боци, без боце у коју може стати порука да су све лађе потопљене, давно. Смијех, дакле, није само у предмету, није само књижевнотеоријска категорија, већ настаје, у интеракцији предмета и реципијента, што значи да је смијех физиолошки резултат одређене естетске релације. Објаснити ту релацију значи препознати два фактора: смијешни објекат и човјека (субјекта) који се смије. Овако посматран, да се мало позовемо на Пропа, смијех прераста механизам одбране

од разноразних ишчашења којима је склона стварност, постајући и својеврсна онтолошка дискурзивност која опстаје између категорија објекат-субјекат. Зато је афоризам, једино у таквом односу – инцидентности онтолошке запитаности – могућ као најлуциднији, а зашто не казати, и најелитнији, изданак онога феномена, који, са мање или више помпезности, називамо, књижевно стварање.

Има код афоризма још једна лијепа димензија, која је свакако блиска његовом поетичком спецификуму, а то је да његова истина није „статистичка“, пошто афоризам не пристаје на уздизање појединачног (до кога му је, мора се признати, изнад свега стало) на ниво општег. Зато његова мета није само, и искључиво само, стварно, већ и могуће. Тако се „смјехотворност“ афоризма разгранава кроз све видне и невидне рукавце стварности, никада ни једним сасвим задовољан и никада ни једном сасвим вјеран.

Бродоградња у боци Бојана Рајевића, је једна од оних књига које се описују као могућа хроника наличја нашег времена. Она ће, свакако, ако то већ није, израсти у завјетну књигу црногорске афористике. Рајевићева афористичарска бриткост детектује, дефинише и биљежи све оно чему се, послије дуготрајних и запјенушаних распри, можемо супроставити једино смијехом. Његов хумор

истовремено панично запиткује и шеретски разгаљује.

У овој књизи нема шта да тражи онај читалац који се бар једном није запитао куда брод плови, ако уопште плови. У овој књизи, такође, нема шта да тражи ни онај читалац који брод, над чијим курсом запитано блене у правцу магловитог хоризонта, не именује као овај на којем смо, некако сви. Ова књига је, прије свега, критика нарави, понашања и друштвених стања којима по сили случајне затечености свједочимо. Стријеле Рајевићевих бритких афоризама, питања која се шеткају по ивици сарказма, нимало виталистичких опомена, жестоких ругалица, духовитих обрта и оштроумних досјетки, одапињу се, вјешто и лако, у правцу тема са политичком, социјалном (ако се ово двоје да раздвојити зарезом), аутопоетичком и аутоперцептивном физиономијом.

Парадокс из наслова књиге,¹ „бродоградња у боци“, указује на ону врсту симболичког потенцијала који се отима прецизном превођењу у сферу конотативног. Бродоградња није само стварање брода, она је и читава гунгула од мајстора, материјала и скица. Читав један мали свијет усредсређен на израду нечега што може да плови позна-

---

¹ Да се мало позабавимо насловом ове књиге, као што би се несташна дјеца позабављала ташном дјецом.

тим и непознатим морима. Овако посматрано *бродоградња* има значење радње-конституента или активност која за последицу има уобличену форму-смисао, која опет има способност да се отисне и ван граница онога што је познато, ако то дозвољавају храброст и амбиција.

Међутим, у вези са високо-симболичним конструктима, једно *међутим* се само по себи намеће, бродоградња се одвија у простору који је толико коначан да је сам собом обесмишљен. Гради се нешто што никада неће успјети да напусти чврсто омеђене границе стаклене боце. Ствара се идеја кретања у простору апсолутне статичности. Сизифов камен ће се скотрљати на дно бријега чим се бродоградња заврши, ако се икада заврши. А мајстор бродоградитељ, или јунак заробљен митском нужношћу, остаће да гледа како на „глухи свод“ полако сипи прашина. Није то Камијев побуњеник који ће са неколико хитаца покушати да „поремети равнотежу дана“, јер му апсурдност простора и излишност активности не дозвољавају ту врсту побуне. Њему, таквом какав јесте, само преостаје да учествује у стварању те конструкције, или њеног привида; односно, да буде визионар онога што никада није ни имало визију, већ је нечијом вољом, зарад „естетике заробљавања“, предодређено да, безбрижно и бесми-

слено, на некој витрини, одстоји свој крчки, стаклени вијек.

Разрешење, или преживљавање, овог апсурдума, видјели смо, не може бити ситуирано у суштинској промјени односа активизма и простора, јер су и једна и друга категорија, активизам (бродоградња) и простор (боца), унапријед задате, и тако ослобођене од било какве варијабилности. Оно шта се може, и мора, на крају крајева, је инсистирање на свјесности субјекта према таквом активизму и таквом простору. Као последица „освијешћености субјекта“ догађа се смијех – једини могући продукт истине о заробљености унутар апсурда. (Циници би казали: да апсурд буде већи).

Бродоградња у боци није само смијех. То је помало смијешак, помало смијуљак, а највише подсмијавање – свијету и себи у њему, када већ одавно смијех није еквивалент показивању зуба.

Радоман Чечовић

**БРОДОГРАДЊА
У БОЦИ**

Моје рођење је бурно прослављено.
Пуцало се у цијелој Југославији.

Моји афоризми су толико добри
да је свака ријеч сувишна.

Да су моји афоризми бољи од туђих,
види се по томе што њих најрадије читам.

Памет ми не улази у главу
иако има право
на слободан приступ информацијама.

Бескрајно сам проницљив.
Чуди ме да то раније нијесам примијетио.

Први смо међу поробљеним народима
запалили бакљу слободе,
па је код нас прва и догорјела.

Полицајци свим грађанима нуде заштиту.
Бију ко неће да узме!

Вампир је леш којем је прорадио
инстинкт за самоодржањем.

Прилегао бих на посао,
али посао не смије да трпи.

Ја сам евроскептик.
Сумњам да имам евро у џепу.

Понекад не разумијем самог себе.
Срећом, ту сам да разјасним
шта год је потребно.

Кад вођа викне на своје сљедбенике,
пробуди њихове симпатије.

Противници су нас смрвили.
Били смо превелик залогај за њих.

Добио сам пријетећу поруку.
Неко хоће да ми врати дуг.

Ако од мене тражите да поднесем оставку,
ја сам вам у овом тренутку најпотребнији.

Имам роман у припреми.
Припремам се да га напишем.

Фотографија с потјернице је
портрет умјетника у младости.

Обезбиједили смо слободан проток
људи и добара.
Пустили смо их низ воду.

Они су носећи стубови државе.
Носе све што стигну!

Бог све види
зато што не чита новине
и не гледа телевизију.

До Европске уније је тешко доћи.
То је забачен крај Европе.

Џентлмени не читају туђа писма.
Само ћирилицу.

Штрајк глађу је хит међу дијетама.

На овим просторима
често долази до великих сеоба.
Свакодневно се прелази из странке у странку.

Шта вриједи што смо имали срећу у несрећи,
кад нам је амбалажа важнија од садржаја?

Нашу полицију
нико не може да оптужи
за контакт с криминалцима.
Није их пипнула.

На граничним прелазима
нема дужих задржавања.
Ту ни границе не могу дуго да остану.

Памет нам није рекла збогом.
Отишла је без поздрава.

Тјелохранитељ је душебрижник
који се преквалификовао
јер није могао да нађе посао у струци.

Нијесмо најјасније чули шта жртве
покушавају да нам кажу
па смо затражили појачање.

Бомбе нијесу биле уперене против народа,
него против ненародног режима,
али није коме је намијењено,
већ коме је суђено.

Жртве нијесу препрека на путу ка помирењу.
Ми смо све до малочас газили преко лешева.

Нико у овој држави није изнад Устава,
што значи да га нико и не чита.

Како да опремите затворску ћелију?
Одлучите се за нашу владајућу гарнитуру.

Основано сумњам да се мој комшија
бави антицрногорском дјелатношћу.
Сваког дана нешто ради.

На основу сто посто
обрађеног бирачког тијела,
можемо објавити да је обрађено
читаво бирачко тијело.

Политичари се множе као печурке.
Тамо гдје је труло.

И зграда Владе је под видео надзором
због све учесталијих крађа.

Косова се никада нећемо одрећи!
Пјевају као славуји.

Нема потребе да се бринемо за цијене.
Нијесу више мале.

Наши политичари доказују
да су скромни људи.
Живе на рачун сиромашних грађана.

Не могу да убијем звијер у себи.
Насиље над животињама је
најстроже забрањено.

Не постоји кртица у врху владајуће партије.
Ту су само крупне штеточине.

Ушао сам под кров владајуће партије
и тиме ријешао стамбено питање.

Турци су код нас петсто година
имали своје привремене институције.

Држава излази у сусрет грађанима
који се жале да немају ни пребијене паре.
Удара их по џеповима.

Међу окупаторима
влада велико интересовање
за српске територије.
У складу са захтјевима тржишта,
требало би направити неколико
Великих Србија.

Знамо да смо мета,
јер истина о нама погађа само нас.

Пред законом су сви једнаки,
па пендрек не може да разабере
ко је крив, а ко није.

Кад дилер дрогом пропјева у полицији,
он пјева, па растура.

Наши министри пролазе голготу.
Разапети су на неколико фотеља.

Полицајци су привели криминалца
на саслушање.
И он их је саслушао.

Хрватска разумије кроз какве страхоте је
прошло прогнано српско становништво.
Поменуло се, не повратило се!

Ако ти се чини да си вишеструка личност,
крајње је вријеме да одеш на групну терапију.

Злочинац је првостепеном пресудом осуђен,
а другостепеном ослобођен.
Нико не може да буде
два пута кажњен за исто дјело.

Иако су Албанци освојили срце Србије,
љубави нема нигдје на видуку.

Здрав човјек има хиљаду жеља,
а болестан само једну:
да побиједи на изборима.

Читуљу великог Вође
новине су објавиле преко читаве стране.
Дат му је простор који је заслужио.

Диктатор је похрањен у урну.
Да му се не расипа бирачко тијело.

– Код нас је свима
загарантована слобода говора!
– Узели сте ми ријеч из уста.

Нашег играча је веома тешко чувати.
Зато је и побјегао у иностранство.

Нема смисла
да се и даље пљујемо преко медија.
Пређимо за преговарачки сто.

Откад сте се окружили горилама,
Ви се, господине, не дате препознати.

Озбиљно смо запитани над својом судбином.
То значи да се и ми нешто питамо.

Министар полиције је веома савјестан човјек
који никада није имао посла с полицијом.

Правда је спора, али достижна.
И она је у бјекству од закона.

Објављујемо снимке тортуре.
Без икаквог уљепшавања.

Сјевернокорејска власт
своје политичке противнике
баца изгладњелим псима.
Наша то не практикује
јер њене противнике
пас нема за шта да уједе.

Нећемо ширити говор мржње.
Наћи ћемо љепши начин
да вам саопштимо шта осјећамо.

Наша власт је добра као добар дан.
Измамила је грађане на улицу.

Ко пронађе дјетелину с четири листа
биће срећан
јер ће наћи простор који није бетониран.

Вођа је бесмртан
јер се смрт увијек догађа неком другом.

Свједоци смо да на мјесту злочина
није било очевидаца.

Постоје предрасуде
да мрзимо наше сусједе.
Учинићемо све да их разбијемо.

Пехар од лобање је
покондирена тиква.

Нијесам тиква без коријена.
Рођен сам у евроатлантској породици.

Некад смо били изгубљени,
а онда смо се нашли у зачараном кругу.

Премијер је рекао
да ће раскрстити с криминалом.
Он и даље стоји иза тога.

НАТО нам обећава пријем у чланство.
Изгледа да ни њима нијесу све овце на броју.

Неки писци су се остварили
у различитим жанровима.
Своју најбољу сатиру написали су о женама,
а најљепшу љубавну поезију о власти.

Тај маштовити стваралац
исписао је странице наше историје.

Поражени смо у дербију зачеља,
али не може једна утакмица
бити мјерило квалитета.

Данас сам дошао себи,
а првом приликом ћу и узвратити посјету.

Нијесмо хтјели да вам угасимо огњиште,
али сами сте тражили прекид ватре.

Његово име мора бити
златним словима уписано у нашој историји.
Опљачкао је на десетине златара.

Предсједнику су потекле сузе
када је видио протесте
гладних демонстраната.
Није могао да их угуши.

Опекотине су резултат
нашег самопрегорног рада.

Наши новинари
немају елементарно васпитање.
Стално упиру прстом у мафију.

Имамо богат пензијски фонд.
Не знамо куд ћемо с пензионерима.

Спалио сам рукописе.
Да их не дотакне прашина заборава.

Све више странаца долази у Црну Гору
зато што у својим државама
не могу да живе од криминала.

Са полицијом могу о свему да причам,
само да ме не зову на разговор.

Имамо једноставно рјешење за све проблеме,
али не желимо да будемо прости.

Осјетисмо потребу да се оперемо од грјехова.
И би потоп.

Писац који се продаје на сваком ћошку
има реалне изгледе
да постане незаобилазна литература.

Не само да се оптужени
успјешно брани са слободе,
него је прешао и у офанзиву.

Косово је најскупља српска реч.
Албанцима једва да је
остало пара за Метохију.

Наши саговорници су
у најзанимљивијем тренутку
напустили дискусију.
Када је оружје проговорило.

Ко лаже, тај и краде.
На њега пада цијела организација посла.

Улица поред школе добија расвјету.
Пале се црвени фењери.

Нада умире посљедња.
Поготово кад је вођа једина нада.

Многи политичари имају јахте,
али доста је и грађана који живе на води.

Министар није хтио да каже
када ће радницима
бити исплаћене заостале плате.
Одлучио је да то задржи за себе.

Гори нам под ногама,
али нема разлога да падамо у ватру.

Да ли се револуција која једе своју дјецу
лишава родитељског права?

Наш кандидат посједује небројене доказе
да је побиједио на изборима.

У Србији се ради
на развоју саобраћајне мреже.
Повезаће се албанска и мађарска граница.

Грађани неће живјети боље
јер је у овом тренутку
важнији интерес државе и народа.

Његов живот је непрекидно угађање богу.
Од свега што украде, пола приложи цркви.

Промјена имена националне авиокомпаније
велики је допринос
модернизацији ваздухопловства.

Никада се нећемо пробудити
из овог кошмара
јер је сан веома здрав за организам.

Да не бисмо живјели у страху,
утјерују нам страх у кости.

Тај политичар не мијења
једном изречене ставове.
Он их исправља по неколико пута.

На сваком кораку таблете и шприцеви.
Неко овдје вриједно ради
на очувању здраве животне средине.

У стрпљењу је спас,
али објасните ви то хитном случају.

Грађани који су изабрали ову власт
нијесу задовољни својим положајем.
Преврћу се у гробу.

Брине ме што живим у глобалном селу,
јер село изумире.

Зашто машу својим присталицама
кад не намјеравају да оду?

Имају слуха за глас вапијућег у пустињи.
Поготово, ако се ради о сигурном гласу.

Демонстрантни би се
након полицијске реакције
полако разишли,
али сила маси даје убрзање.

Гатаре треба запошљавати у Скупштини.
Тамо се скупио највећи талог.

Наш брод годинама успјешно плови
јер копна нема ни на видику.

Шта све можеш у Денверу кад си мртав
ако на Цетињу обављаш грађанске дужности?

Да нијесмо бранили своје територије,
ко зна гдје би им био крај!

Крвопролиће омогућава
добар проток крви.

Ратујемо због тога
што нам се не почива у миру.

Размијенили смо ватру,
у циљу међусобног упознавања.

Функционишемо
као добро наштимован оркестар.
Ко год хоће може да нам диригује.

Шта мари што нам брод тоне?
Знамо да квалитет
увијек исплива на површину.

На овај дио наше земље
посебно смо поносни.
То је и даље дио наше земље.

Ја сам непогрјешив.
Дајем вам ову констатацију на увид
ради евентуалне корекције.

Наши политичари не стоје иза својих ријечи
јер се код нас политиком бави све што хода.

Приликом посјете парламенту,
Кирка се увјерила да ту за њу посла нема.

Премијер је посљедња особа
које треба да се плашимо.
Најгоре увијек долази на крају.

Спасиоци на нашим нудистичким плажама
нијесу обучени.

И ми имамо оружје за масовно уништење,
али нам не пада на памет
да га масовно уништимо.

Ми морамо бити за столом
када се одлучује о нашој судбини.
Неко мора и да послужије.

Скупа и фирмирана одијела политичара су
роба с грешком.

Стријељање је извршено у зору,
али то су били само рани радови.

У ланцу исхране
народ је карика која недостаје.

Довели су нас до просјачког штапа.
Добар је, прилагодљиве висине,
примјењив на обе руке...

Гарантујемо мир и безбједност у региону.
Гаранција траје тридесет дана.

Гласаћу за кандидата
који буде имао најбољу понуду.
А то ће бити онај који понуди оставку.

Грађанима који имају повјерења
у наше правосуђе
није потребан правни лијек.
Треба им јача терапија.

На изборима нијесмо имали подршку народа.
Срећа, па нам је судбина била наклоњена.

Нека се политичари
слободно играју нашим животима,
само да не праве штету.

Не испуњавате услов
да вас волимо сваким дијелом свога бића.
Нијесте нас распарчали.

Волим да носим одјећу
у којој могу комотно да се осјећам.
Рецимо, чарапу на глави.

Изненађен сам ослобађајућом пресудом
јер нијесам чинио никакве злочине.

Порази не смију да нас поремете
јер знају какви смо кад полудимо.

Ратни злочини се не смију заборавити.
Најљепше су војничке успомене.

Србија неће признати Косово
док не буде сигурна да је оно њено.

Животи бесмртника се своде
на пуко преживљавање.

Предсједник сам потписује капитулације
и тиме показује да држава без њега
не може да функционише.

Ако је само једном посјетите,
полицијска станица
постаће мјесто којем ћете се
увијек враћати.

Лупи глупост и остани жив!
Ако можеш поред оноликог обезбјеђења.

Кад изађемо из финансијске кризе
чека нас озбиљна криза идентитета.

Власт је почела с прљавом кампањом.
Пружила је руке грађанима.

Народ је почео масовне штрајкове глађу.
Срећом, власт је спремна на највеће жртве.

Нико се више не буну
што је држава претворена у пустињу.
Прашина се већ слегла.

Ко зна докад би нам живот висио о концу
да нам власт није обезбиједила конопац.

Нема нам спаса.
А да ситуација буде још тежа,
држава гарантује сигурност.

Преступник је полицији познат одраније.
Био је управник полиције.

Продаје се на киоску, а нису новине.
То би данас могла да буде
реклама за све новине.

Не можемо да се саберемо
зато што немамо простора
за такве калкулације.

Премијер не вуче конце криминалне мреже.
То му је пришивено.

Рат нам је однио осмјех с лица
зато што нијесмо крили добро расположење.

Код нас нема јефтених летова,
али кад једном платиш главом,
она може да лети куд хоће.

Полиција не излази на мјесто злочина
јер је недопустиво застрашивати свједоке.

Сишао сам с ума
да уступим простор стварима
које увијек треба држати на уму.

Спалио сам своје рукописе.
То је било дјело од великог значаја
за нашу књижевност.

Митинг је био веома посјећен.
Несрећа окупља људе.

Један криминалац се објесио у затвору.
И тамо је доспио на највиши положај.

Док једни другима нијесмо порушили куће,
овдје није било простора
за изградњу добросусједских односа.

Пописна комисија је
добро обавила посао.
Ни броја нам се не зна.

И ми коња за трку имамо.
Тренутно је на водећој позицији.

Рекли смо да ћемо се борити
до посљедње капи крви,
а наша је посљедња!

Невини ће морати
да причекају на помиловање
док нам не падну шака.

Стара љубав заборава нема.
Ужасно је злопамтило.

Сагласно договору о слободи кретања,
и преостали Срби могу да побјегну с Косова.

Наша политичка филозофија је
и у ово лудо доба
остала прилагођена
духу времена у којем живимо.

Власт која не раскида везу с криминалом
очито има поштене намјере.

Стални гости кафане су они
који из ње никада не излазе.

Да ли су они у премијеровој сјенци
наши владари из сјенке?

Данас се дјеца рађају с факултетом.
Чим мама затрудни,
тата купи диплому.

Пријаве на конкурс које не садрже мито
сматраће се непотпуним
и неће бити разматране.

Не можемо тек тако
да се разбјежимо на све стране.
Неко мора да координира акцијом.

Они који су сишли с ума,
не силазе с билборда.

Опет сте преувеличали број жртава.
Одакле ли их само копате?

Продао сам душу ђаволу.
Рекох и спасих душу своју.

Полиција је лако разбила ланац проституције
јер је упућена у тајне заната.

Побједника на изборима одлучила је нијанса.
Изабрали смо најцрњег.

Судећи по хонорарима које добијају,
писци упражњавају најјефтинију демагогију.

И овај камен земље Србије
постаће камен међаш.

Често уживамо у доручку на трави,
јер грађани смеће одлажу и поред контејнера.

Пошто сваког часа
могу да дам живот за отаџбину,
моја последња жеља је да се то не догоди.

Нестрпљиво чекам ТВ дневник.
Као да сам на иглама.

Он је заслужио да му још за живота
подигнемо споменик.
Због тога смо га живог сахранили.

Да ли сте ви и даље Срби
или сте се напoкoн национално освијестили?

Покварио ми се телевизор.
Сад ми је слика чистија.

Масовне гробнице су исплатива инвестиција.
Покривају све губитке.

Српска дипломатија постиже сјајне резултате
у борби за очување Косова.
Мора се признати.

Даме у зрелим годинама су диван спој
младости и искуства.

Криминалци се код нас ријетко налазе.
Стога су законом заштићена врста.

Образовање је процес
који се завршава плагирањем доктората.

Морал је пао
јер смо се на њега превише ослањали.

Дошло ми је да се бацим у ријеку
кад сам видио колико је чиста.

У нашој партији нема кртице.
Као да је у земљу пропала.

Најтеже је бити пророк у свом селу.
Не можеш остати жив од новинара.

Имали смо богату и славну историју,
али, хвала богу, то је сада за нама.

Судија не може сваки час да свира пенал.
Колико пара, толико музике.

Нема призивања духа демократије.
Нијесмо ми секта.

Захваљујући власти
која народ храни мрвицама,
овдје је потпуно завладао тренд здраве хране.

Ко лаже, тај и краде,
иако закон не дозвољава гомилање функција.

Губимо Косово.
Није узалуд сваки од нас
потомак неког косовског јунака.

Код нас је било
купљених посланика и бирача,
али још није забиљежен ниједан случај
трговине људима.

Покушали смо да прођемо главом кроз зид,
али нијесмо успјели.
Не може све на интелигенцију.

Наишао неки ружан период.
Кенозоик.

Метузалем је суперстар.

Боримо се против криминала,
али то је и даље јаче од нас.

Доушника се не можеш ријешити до те мјере
да од њега ни ува не остане.

Овдје је све више адреналинских зависника.
Не прође дан да неко не скочи с моста.

Тај херој је исписао
најславније странице наше историје.
Припрема и нови рукопис.

Сви Срби испод једне шљиве.
Колико је то етничких чистача
на једном мјесту?

И овај камен земље Србије
дио је каменолома.

Ишли смо у Африку да садимо паприку.
Наше њиве су запарложене.

Да ли да наставим да једем
оно што се не једе
или да престанем?
Посавјетоваћу се
са својим нутриционистом.

Седмица има пет радних дана.
То је, за наше прилике,
завидан радни стаж.

Није реално очекивати
да грађани у овом тренутку
осјете бољитак.
Немају они чула за то.

Она ове године има тридесет и нешто година,
што је на прошлогодишњем нивоу.

Србија је велика тајна
која се дијели с пријатељима.

Устајте презрени на свијету,
сви сужњи које мори глад!
Востани Србије!

Храна коју једемо није безбједна.
Свако може да нам отме залогај из уста.

И плагирање научних радова је
бављење науком.

Издвојили бисмо средства из буџета
за угрожена подручја,
али она не воле да се издвајају.

Лако је нормализовати односе
између двије балканске државе.
Нормализујте ви државе!

Колико смо богато друштво,
знаћемо након донаторске конференције.

Лопови оно што украду не дијеле с влашћу.
Рачунају да је од тога да им дају рибу
боље да их науче да сами пецају.

На Косову расту и божури и трње.
Суживот, дакле, постоји.

Одани власти
не служе ничему другом.

Политичари стално висе на билбордима.
Није чудо што се тако добро продају.

Сваки наш труд пао у воду
истискује онолико воде
колико је било труда.
Ни кап!

Трошкове за разоноду свели смо на минимум.
Једино се о свом јаду забављамо.

Властодршцима споро догоријева до ноката
зато што имају дуге прсте.

Наше дипломате свуда у свијету
показују господске манире.
Свима се клањају.

Повратак из рата је
најтужнији доживљај човека,
који се није наратовао.

Звезцање оружјем је војна музика.

Балкански народи су
на овим просторима живјели
прије Исуса Христа.
Зато су осуђени на пакао.

Премијер ужива највеће повјерење грађана
зато што умије да ужива.

Најбоље играмо против бољег од себе.
Али, за невољу, од нас бољег нема.

Порибљавање рибњака
премашило је сва очекивања.
Мала бара је пуна крокодила.

Шта смо ми богу згријешили
да нас кажњава
за сваки злочин који починимо?

Народ као што је наш ријетко се рађа.
Оправдано се страхује да би могао да изумре.

Зашто вријеме, кад већ лети,
не престане да нас гази?

О томе како сам излијечио логореју,
могу да вам причам до сјутра.

Наша прича је без хепиенда
јер нашој срећи нема краја.

ПРЕГАЛАЦ НА АФОРИСТИЧАРСКОМ БРОДОГРАДИЛИШТУ

*Живот је море, пучина црна,
По којој тону многи што броде,
Није ми срце плашљива срна,
Ја се не бојим велике воде.*

Ђорђе Балашевић

Бојан Рајевић се не боји велике воде. Зато се и одважио на бродоградњу. Спреман за маневрисање под било каквим околностима, па и у боци, својом књигом афоризама наговјештава еластичност амплитуде власти-тог афористичарског исказа, који не познаје уска грла ограничености.

Насловна синтагма књиге *Бродоградња у боци* значењским опсегом умногоме превазилази одавно похабану метафору пута. Јер, бродоградња као нужан предуслов пловидбе постаје драгоцену управо у контексту њене (не)изводљивости. На овом оксиморону почива Рајевићев афористичарски свијет, али и афористика уопште. Просторни оквир боце одговара дилеми о сврховитости напора бродоградње. Другим ријечима, могли бисмо се запитати: у чему је смисао бављења бродоградњом у боци? Овако дефинисано питање већ искаче из домена афористике, претендујући на метафизички карактер. С осјећањем нелагодности што у овом приказу

нијесмо у прилици да у мађионичарском маниру понудимо одговор на тако крупно питање, сматрамо да се треба посветити опису бродоградитељске вјештине Бојана Рајевића, захваљујући којој се редукованост простора чини подношљивом.

Вјештина контрастирања, као важна бродоградитељска полуга Рајевићевог поступка, има по свему пресудну улогу на обликовање афоризама. Огољавање стварности, с циљем њене сатиричке опсервације, започиње аутоиронијским исказом, који упућује на неселективност сатиричког приступа. Хоризонт вишесмислености у књизи проширен је по свим (не)могућим асоцијативним рукавцима, па је посвећивање у тајне Рајевићевог бродоградилшта обиљежено опомињућим ријечима:

*Моји афоризми су толико добри
да је свака ријеч сувишна.*

Мисаона инвентивност, као слједећа важна димензија Рајевићевог умјетничког поступка, интензивирана је до разуданости у афоризмима којима се десакрализују божанства баналности, устоличена на престолу наше друштвенополитичке бесмислености. Стога не изненађује присутност социјалног момента у афоризмима који за циљ немају поправљање овог безнадежно ишчашеног

свијета. Њихова недидактичност, међутим, не искључује императив добре сатире – увођење лудичког елемента у портретизацију стварности. Бојан Рајевић се с правом поиграва кованицама којима се маркира (не)подобност нашег времена:

*Ја сам евроскептик.
Сумњам да имам евро у цепу.*

Симбиоза различитих друштвених миљеа, као специфични патент савремености, резултирао је општим непрепознавањем (Његош би, више него икада, имао разлога да завапи: *Уједно су овце и курјаци!*). Афоризам је у том контексту метафора трезвености. Ексклузивност умјетничког претендовања на општељудскост иницира потребу да се сарказмом, кад већ није могуће другачије, пропрате (анти)хероји нашег доба:

*Фотографија с потјернице је
портрет умјетника у младости.*

Ослањајући се на поступак реализације метафоре, Бојан Рајевић гради јединствене афористичарске спојеве. Стилистичком алхемијом он успијева да међусобно увеже и оне ставове на чијим се спојевима контраст кондензује у варнице којима се освјетљава раскошно бродоградилиште:

*Шта вриједи што смо имали срећу у несрећи,
кад нам је амбалажа важнија од садржаја?*

Очуђујућа перспектива, као најзахвалније средство афористичарског позиционирања према збиљи, чини централни погон Рајевићевог бродоградилишта. Његови афоризми посједују тенденцију увида у првотни поредак ствари. Незадовољан статичношћу језичког исказа и његовом укалупљеношћу потребама кратког (и све краћег) споразумијевања, Рајевић износи на средину бродоградилишта фразе, које потом као стрпљиви прегалац демонтира, оспособљавајући језичке јединице за пловидну у новом, конотативном руху. Спреман за супротстављање сили језичке матице, Бојан Рајевић удахњује семантички потенцијал ријечима, чији резервоар духовитости их чини непотопљивим. На основу тога се стиче утисак да Рајевићеви афоризми представљају својеврсну узводну пловидбу, при којој се режу таласи читалачког очекивања и стереотипне семантике.

Вредносна оштрина којом располажу афоризми у овој књизи опредјељује суд о Рајевићевој афористици као стваралаштву истинске умјетничке ангажованости. Рајевић с позиције бескомпромисног поклоника умје-

тничке доследности исмијава људску слабост и лицемјерје:

*Неки писци су се остварили
у различитим жанровима.
Своју најбољу сатиру написали су о женама,
а најљепшу љубавну поезију о власти.*

Инверзија у поимању жанровских задатости овдје ни у којем случају није производ незнања. Напротив. Храброст, којом би требало да буду обједињене фигуре умјетничког ствараоца и достојанственог човјека, своју симулативну форму тражи у изви-топереном жанровском поретку, од којег пате „социјално интелегентни“ аутори. Рајевић, се међутим, изражавајући приврженост фундаменту сатире, снагом своје хумористичке убојитости обрачунава с мимикријом. Стога тема власти у књизи *Бродоградња у боци* има „повлашћену“ позицију, редовно се налазећи на мети његових афористичких жаока:

*Како да опремите затворску ћелију?
Одлучите се за нашу владајућу гарнитуру.*

Предах и освјежење на Рајевићевом бродоградилишту означавају се преласком с једног мотивског језгра на друго. Такве позиције отварају могућност да се на најбољи начин плови по свим значењским димен-

зијама, и да се успјешно укомпонују одбљесци појединачног и универзалног искуства. Рајевићеве опсервације стварности нијесу саме себи сврха, тако да се његовим афоризмима, као својеврсним микрокосмосима духа, некада може приписати особина активне комуникативности према окружењу. У тим случајевима афоризам се реализује у форми одгонетке на постојање зачараног друштвеног круга, чији смо (не)вољни таоци:

*Лако је нормализовати односе
између двије балканске државе.
Нормализујте ви државе!*

Афоризми Бојана Рајевића, уз наведене одлике, брижно „његују“ неспоразум с испразношћу утопије, прихватљивошћу догме и лакоћом готових, коначних рјешења. Зато се њима провоцира свака монолитност, а афирмише отпор духа. Захваљујући таквим градивним елементима, као и начину њиховог слагања, производ Рајевићеве бродоградитељске вјештине спокојно се може отиснути на пучину књижевноумјетничког трајања.

Радоје Фемић

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Рођен 15. 3. 1988. на Цетињу.

Дипломирао на Студијском програму за српски језик и јужнословенске књижевности Филозофског факултета у Никшићу.

Коаутор књиге *Маратон на кратке стазе* (Биндер, Београд, 2012).

Награђиван за афористичко стваралаштво.

Живи на Цетињу.

САДРЖАЈ

Радоман Чечовић: <i>Чему се то смијеш, бродоградитељу?</i>	5
<i>Бродоградња у боци</i>	11
Радоје Фемић: <i>Прегалац на афористичарском бродоградилишту</i>	77
Биљешка о аутору	83

Бојан Рајевић
БРОДОГРАДЊА У БОЦИ
1. издање

Гл. уредник: Драго Перовић

Рецензенти: Александар Баљак
Милан Бештић
Вељко Рајковић

Предговор: Радоман Чечовић

Поговор: Радоје Фемић

Лектор: Вељко Рајковић

Коректор: Дејан Тофчевић

Корице: Весна Сушић
Милан Бештић

Издавач: Издавачки центар Матице српске,
Подгорица

Штампа: ???

Тираж: 500

ISBN: ???

CIP – Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе – Цетиње